

Svargnor Maynal

Heaven's Man

Svagnor Maynal

Heaven's Man

Gondi Adilabad Project

© 2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.

This project text is licensed under a CC 4.0 International License.

Batal Baga Manta

Padana Niyam

Book Name	Abbreviation	Page
rūtu pustak	rūtu	1
yōna pustak	yōna	9

Puna Niyam

Book Name	Abbreviation	Page
pilemōntun lihi kīta ciṭi	pile	19
yākob lihi kīta ciṭi	yāko	21
yōhan lihi kīta reṇḍava ciṭi	2yōha	30
yōhan lihi kīta mūḍava ciṭi	3yōha	32
Topical Index	.....	66
Names Index	.....	77
Maps of the Bible	.....	88

rūtu

modol vāci kiyval gošī

id kalit ropo tanvaņg kāryaņg pūri kiyan sāṭi, yūdulke āyva yūdulk āyur vūrkun gir bagavantal bahan vāḍakam kīntoro iḡrayēl jātitur kari kiyana inḡer id rūtu inval pustaknaga lihi kīsi manta. rūtu inval veylo mōyab dēsna ānd, iḡrayēl dēsna āyo. pōsaṭi veylo āta ad nayomina cokoṭ-vāyuṭ sūḍan sāṭi rūtu tanva parjatun suṭi kīsi, iḡrayēl dēsna vānta. iḡrayēl dēsnoṛ dāvid rājal ani vōnur totturkun id rūtu bahan aval āsi niltayo, id katataga lihi kīsi manta.

id katatun vāci kiyan mune id gošī kari kīmṭ

tole iḡrayēl dēsna yūda jātitun ropo undi niyam matta. batal itteke kuṭumbataga ivir markmanḡi ḍagur mari marmiņg āsi mārteke, sērñdu taņgen tuņgsi, tādana āstitun poro adikār vāle āntor. uņḍe vūrkun mari-miyaḍ jalma āteke, ad āsti markna ānta. undi mōka vorore manḡi mārteke, ad āsti karumnor pālevāñḍan ānta. bōrte vōna kuṭumbatal uņḍe gir pisi mandantero, vūr samdira cokoṭ-vāyuṭ sūḍval jimedāri vōr pālevāñḍan poro mandanta.

id pustaknal karivalik gošīņg

bagavantanaņg icaņg nama parur ahan pūre māyval.

barosate pisvalir hindal bagavantal tanvaņg kāryaņg pūri kiyval.

dusrurkun madat kiyvaḍun hindal, kuṭumbamun poro, sōptalir poro barosa irvaḍun hindal, vūra pisval tarika māryusi, bagavantal vūrkun ānand siyval.

bagavantana cokoṭ-pān sirip yūdulkun sāṭiņe āyo bati samdi jātinur sāṭi manta.

bagavantal jagduniyata parjatun cokoṭ sūḍval ani vūra pisvaḍun ropo tanvaņg kāryaņg pūri kiyval āndur.

---

* 1:1 iḡrayēl dēsna rājan nēmi kiyvak modol

yelimelekna kuṭumbataga vele duksa vāyval

1 nāy vehvalir adikārir rāj tākusval gaṭkate* iṣṛayēl dēsne karu arta. te yūda yēriyata betlehem cahartal voror māynal tanva bāykon ani ivir markun piysi, mōyab dēsne pisle sottor.

²vōr māynana porol yelimelek. vōna bāykona porol nayomi.* ivir marknaṅ porolk mahalon ani kiliyon. vūr yūda yēriyata betlehem caharte manval yepratiyulk inval sagater āndir. vūr mōyab dēsne sonji, aga piser matter.

³ahan piser maneke, nayominor māḍso yelimelek mārter. te rāṇḍe veylo nayomi ani tānur ivir marke meysi matter. ⁴⁻⁵vūr mark mōyab dēsnaṅ pēkin tuṅgter. av pēkiknal undita porol vōrpal, undundita porol rūtu. ahan kami jāda daha sālḱ āta peje mahalon ani kiliyon gir mārter. te nayomi māḍso ani mark selva pōsaṭi veylo āta.

nayomi betlehem caharte malsi sonval

⁶⁻⁷ahan mōyab dēsnaṅ piser maneke nayomi, “tanva dēsnaṅ paṇṭaṅ

muktari paṇḍnal bagavantal tanva parjatun āsirvād sīsi, pir vāyustor*” injer kēnjta. aden sāṭi nayomi ani tānaṅ kōryak agaṭal yūda yēriyate sonle tayar āsi, sariy pesitaṅ.

⁸bati ahan sonjer maneke, nayomi kōryakun tōḍo, “miraṭ mī sedmite malsi soṇṭ.* sātur nā markun poro ani nā poro mīva māriyo ad permatun tohtiṭ. ahne bagavantal mī poro gir tanva māriyo ad permatun tohir.

⁹bagavantal mīkun āsirvād sīsi, miraṭ uṇḍe undi jōka marmiṅ āsi, mīkun rōn-racca sīnur” injer kōryakun kalita.*

¹⁰aske raṇḍute kōryak jōrte āḍser, “nī saṅgane nī lōkurga vāntom” ittaṅ.

¹¹bati nayomi, “nā kōryakniṭ! miraṭ nā saṅga bāri vāntiṭ? mī sedmite malsi soṇṭ. mīkun tuṅgle, uṇḍe nā pīṭe mark puṭanir intiṭ ki batal?

¹²⁻¹³nā kōryakniṭ! mī sedmite malsi soṇṭ. nana uṇḍe voron tuṅga paronacor mātārina āton. undi mōka nākun barosa manta injer nēṇḍ bōne tuṅgsi, ivir markun jalma sīkater, vūr ḍaguk ānal vēri, vūr sāṭi miraṭ manda parkiṭ ki batal? nā kōryakniṭ! manda parviṭ. bagavantal nākun bayman

* **1:2** nayomi itteke kusite ani ānandne manval veylo injer artam   * **1:6-7** tanva dēsnaṅ sāṭi bagavantal kāneta intajam kītor   * **1:8** tamva beyena rōn sonji uṇḍe marmiṅ āyavaco inval artam   * **1:9** kalival selete mukka burval

ātor, aden sāṭine mīkun lākta duksat ter nākun adik duksa lākta” injer aven tōḍo vehta.

¹⁴ad kēnci uṇḍe adik āḍtaṅ. ad vakatne vōrpāl pōraḍun kalisi, tanva seḍmite sonle pesita. bati rūtu pōraḍun urngi kīsi, matta.

¹⁵te nayomi, “icula! nīva sēriyaḍ tanva parjataga tanva pēndaga malsi sonjer manta. nime gir tān saṅga son” injer vehta.

¹⁶batī rūtu, “nā pejey vāyma, suṭi kīsi son’ injer nākun julma kiyma. nime бага dāki aga vānton, nime бага mandki aga mandanton, nī lōkure nā lōkur, nī bagavantale nā bagavantal. ¹⁷nime бага sāki aga nana gir sāka ani agane nākun māti kīnir. maran tapsi dusro batay niḡaṭal nākun pāki kiyarte, bagavantal nākun bey ḍagur siksa siyir” injer itta. ¹⁸id goṣṭi kēnci, tanva saṅga vāyle, rūtuna man mārīta injer nayomi samje māsi, ad goṣṭit bārete julma kiyvakne dab matta.

nayomi ani rūtu betlehem caharte yevval

¹⁹ahan av raṇḍ tākser betlehem caharte yevtaṅ. yevta peje, ad cahartur samdire aven sūḍsi, gul kusi

āter. veylok aveknaga vāsi, “id nayomi ānd ki?” injer undit undi pūsi kītaṅ.

²⁰te nayomi “hō nayominay āndun. bati nākun nayomi injer kēymaṭ. bāriteke vōr sarvasaktivantal bagavantal nākun bey duksa sītor. aden sāṭi nākun nayomi* invaḍun badli māra* iṇṭu. ²¹nan iḡeṭal soneke, gan-gōtne sotton.* bati iṅke bagavantal nākun pōsaṭin dāt malusi tattor.* miraṭ nākun nayomi injer bāri kēyantiṭ? maha saktivantal bagavantal nākun bayman āsi, bey duksa sītor” injer vehta.

²²ahan nayomi ani mōyab dēsna tanva kōriyaḍ rūtu, mīre māsi vanjina paṇṭa koyval kālam modol āneke, betlehem caharte yevtaṅ.

bōyajna polamnaga rūtu sarva perval

2 nayominor māḍso yelimelekna kāndāntor ḍagur danevantāl pālevāṇḍal mattor. vōna porol bōyaju. ²nayomin saṅga mōyabna rūtu, “nākun polamnaga sarva perle sonda sīm āti.* polamnaga paṇṭa koyusval kārōbāri bōre nā poro daya tohci sarva perle vopānurte, aga sarva peranton” injer pūsi kīta. aske nayomi, “nā kōryaḍi son” injer vopta. ³te rūtu undi

* **1:20** nayomi itteke kusite ani ānandne manval veylo injer artam   * **1:20** māra itteke dukstate manval veylo injer artam.   * **1:21** selete “iḡeṭal soneke nahga samdiy matta” injer manta.   * **1:21** selete “nākun batay selvakne malusi tattor” injer manta.   * **2:2** musapārir āyi, rāṇḍe veylok āyi, pōsaṭir āyi seleke uṇḍe dusrur bōre garib lōkur āyi, koyneke vahukne tūrta sarva pera vaco injer hebriyulkna niyamnaga lihi kīsi manta.

polamnaga sonji, aga manval kārobārin “id polamnaga sarva per kay?” injer pūsi kīta. ani būy talir koyneke suṭi kītatur pejey-pejey perser matta. tana perser manval polam yelimelekna kāndāntor bōyaj inval cuṭamna ānd inval tān ṭāva sele matta.

⁴ bōyajū betlehemnal polamnaga vāsi, būy talir saṅga, “bagavantal mī tōḍo manir” ittor. te vūr malsi “bagavantal nīkun āsirvād siyir” itter. ⁵ aske bōyaj būy taliror kārobārin saṅga, “ad bad ḍiya ānd?” injer pūsi kītor. ⁶ te vūr kārobāri, “nayomin saṅga vāta, ad mōyab dēsna ḍiya ānd. ⁷ ‘būy talir pejey sarva pera sīm’ injer nākun pūsi kīta. te ‘pera’ injer vehton. te sakeḍalte inke vēri, perseren manta. bati gaṭkamen mātram guḍsetaga sonji āram yēcci vāta” injer bōyajūn vehtor.

bōyajū rūtun poro daya tohval

⁸ aske bōyajū rūtun saṅga, “bāyi nā goṣṭi kēnja, id nā polamun suṭi kīsi, dusrona polamnaga sonma. igen nāvaṅg būytekun karum sarva perser man. ⁹ vūr būy talir bagate paṇṭa koyser mandantero, vūr pejeyen sarva perser man. vūr ḍiyurkun bōre nīkun nōyusva injer hukum sīton. nīkun yēr vaṭka vasteke, būy talir cēndi kīsi irtaṅg buḍḍinaga sonji, yēr un” injer vehtor. ¹⁰⁻¹¹ aske rūtu bōyajūn

poro vele mānde mur-ṭoṅgraṅ koṭsi būḍ sūḍser, “nanate dusro dēsnona āndun. bati nā bārete batal kari kīsi, nā poro daya tohcer manti?” injer gul āsi, bōyajūn pūsi kīta. te bōyajū, “nī māḍso mārta peje, nime nīva pōraḍun kīta cākoratur bārete nākun samdo voḍki āta. nime nīva kuṭumbatun ani nīva dēsun suṭi kīsi, iden mune voḍki sele matter vūr parjataga pisle vāti. ¹² bagavantal nime kīta aden malsi āsirvādna paṇḍi sīnur. ijayēlknor bagavantanaṅ mārelkun būḍ volsi bace māyle vāti. vōre nīkun ḍagur inam sīnur” injer vehtor. ¹³ te rūtu, “mālka, nan nīvaṅg būytekunaga undita āyvek gir nā poro daya tohci, nā saṅga cokoṭe vaḍkti. nīva daya nā poro mani” injer itta.

bōyajū duparita nehli tinle rūtun kēyval

¹⁴ duparita yēlate, “nime ige vāsi, icur sārī yēcci kusiḍe tin” injer bōyaj tān saṅga vehtor. te būy talir karum nehli tinle utta. aske bōyajū tān poheṅg sītor. te tindanaccor tinji icuṅgsi meyusta. ¹⁵ ani sarva perle tēṭta. aske bōyaj būy talir saṅga, “rūtun saḍin karum gire pera sīmṭu. bōre tān āpusmaṭ. ¹⁶ sarva pernal tān sāṭi muṭinagaṭal icuk-icuk tuhcer soṇṭ. tān bōre rāṅg siymaṭ” injer būy talirkun hukum sītor.

bōyajun bārete nayomi kēnjval

¹⁷ te rūtu nulpe vēri ad polamnagan vanjina sarva perta ani aven kohkta. te av lage undi bīvḍamen ātaṅg. ¹⁸ av vanjiṅg piysi, rūtu betlehem caharte manval rōn vāta. aske ātihare nayomi sūḍta. te tana peṭimen tineke meyusi tattaṅg av poheṅg ātiwaren sīta. ¹⁹ aske ātiware, “nēṇḍ nime бага kām kīti? bōna polamnaga sarva perti?” injer pūsi kīta. “nī poro daya tohvan bagavantal āsirvād siyir” injer itta. te rūtu, “ad polamnor mālkana porol bōyaju bere” injer vehta. ²⁰ aske nayomi, “vōr bōyaj mākun karumnore pālevāṇḍal āndur. pisi matturk ani sāturk gir vōr madat kīser mantor. mākun gir cokoṭ-vāyuṭ sūḍvalirgaṭal voror āndur. māriyo ad perma tohval vōr māynan bagavantal āsirvād siyir” injer kōryaḍun saṅga vehta. ²¹ aske mōyab dēsna rūtu, “acore āyva, nā saṅga ‘tanva paṇṭa samdo koysi mārnal vēri tanvur kām kiyvalir barobar sarva perle vara’ injer vehtor” itta. ²² te nayomi, “nā kōryaḍi, vōnaṅge būytekun karum sarva perser man. dusrona polamnaga sonma. undi mōka dākite bōre nīkun taklib sīnir” injer kōryaḍun vehta. ²³ te rūtu vanjina paṇṭa koyval kālamnal te gohkna paṇṭa koysi mārnal vēri, bōyajnaṅg būytekun saṅga sarva perser ātiwarena rōn piser matta.

nayomi rūtun saṅga batal bahan kiyana injer vehval

3 undi diya nayomi rūtun saṅga, “nā kōryaḍi, nīkun voror māḍso matteke, nīva cokoṭ-vāyuṭ samdo sūḍsi yētnḍur. iden bārete nana tapvak batal ter kiya lāgar. ² bōnaṅg būytekun pejeyen nime sarva pertiyo vōr bōyaju mākun karumnor pālevāṇḍal āndur. icula! nēṭa rātun kaḍataga gohk kohkusi tuḍasantor. ³ nime yēr tuṅgsi, gama gama gāḍi siyval niy (seṇṭ) sōksi, niḥga manvaliknagaṭal cokoṭna kapḍi pōṇḍsi, kaḍataga son. vōr tinal unal vēri vōn disvak man. ⁴ vōr бага mīṇḍantoro ad dihante sūḍsi, vōn karum sonji, vōnaṅg astur kālka dupaṭi terisi kālvaḍa mīṇḍa. nime batal kiyanayo vōr vehantor” injer itta. ⁵ te rūtu, “miraṭ vehta tīr kīnton” injer ātiwaren javab sīta.

rūtu bōyajun bēṭe māyle sonval

⁶ rūtu kaḍataga sonji, ātiware vehta tīr samdo kīta.

⁷ bōyaju peṭimen tinji, ānandne ad rāsita handa bāj sonji, mīṇḍtor. aske rūtu nehāre sonji, vōnaṅg astur kālkun poroḍa dupaṭi terisi agane mīṇḍta.

⁸ naḍḍum narka jōpne mīḍuṅneke kudurkne āsi tēttor ani tanvaṅg astur kālkun karum undi veylo mīṇḍsi manval kari kītor. ⁹ ani, “nime badeni āndi?” injer bōyaj pūsi kītor. te “mālka!

nana rūtuna āndun. nime nākun karumnor pālevāṇḍani āndi ani nāva cokoṭ-vāyuṭ sūḍval jimedāri nī poro manta. aden sāṭi nīva dupaṭi, nā poro jarasi muca”* injer itta.

¹⁰te bōyaju, “bāyi, bagavantale nīkun āsirvād siyir. nime pahje itteke garibe āyi danevantale āyi ḍiyon sūḍsi, tuṅga parndi. bati nime ahan kiymaki. nime nayomina kuṭumbat poro modol tohta dayatunter adik nīva māriyo ad permatun tohcer manti. ¹¹aden sāṭi bāyi nime verima. nime itta ad samdo kīnton. nime cokoṭna gun-gān vāle pēḍini āndi injer samdirkun ṭāvaye. ¹²nana karumnor pālevāṇḍana inval karale ānd ani nīkun cokoṭ-vāyuṭ sūḍvana āndun. bati nākun ter karumnor uṇḍe voror mantor. ¹³id rātun nime igen man. nīva jimedāri yētantor batalo sakren vōn pūsi kīsi, kari kīnton. undi mōka vōr jimedāri yētveke, nanay nīva jimedāri yētanton injer jīva vāle yehōva bagavantana poroḍe voṭ vāṭsi vehcer manton. uḍe mānal vērite, igene narma” injer vehtor. ¹⁴te ad vōna kālvaḍay narumta. voron voror voḍke māyvak jur-jur sikaṭi maneken tēṭta. aske bōyaju, “nime kaḍataga vāta gosti bōne vehma” injer rūtun

saṅga ittor. ¹⁵ani “nīva koṅgu tāra” ittor. ahan ineken ad tāta. te bōyaj sāruṅg adliṅg vanjiṅg kahci gaṭi dohci, tōcustor. aske rūtu caharte malsi sotta.*

rūtu kaḍatal nayominaga malsi sonval

¹⁶tanva ātiharena rōn yevta peje rūtun, “nā kōryaḍi, nime sotta kām batal āta?” injer nayomi pūsi kīta. aske rūtu, tanakun bōyaj batal bahan kīka injer vehtor ad samdo vehta. ¹⁷“ade āyva vōr, ‘rikam keykne ātiharena rōn sonma’ inji, sāruṅg adliṅg vanjiṅg sītor” injer gir vehta.

¹⁸aske nayomi, “nā kōryaḍi, batal bahan jargantayo kare mānal vēri dīra. id gosti nēṇḍu tivusnal vēri, vōr bōyaj gap-cuk manor” injer rūtun vehta.

bōyaj ani uṇḍe voror pālevāṇḍal

4 ad vakatne bōyaju caharta pāṭakun karum manval parja udval jāgataga uttor. tana vehci mattor vōr cokoṭ-vāyuṭ sūḍval pālevāṇḍal vāser maneke, “dāda! ige vāsi uda” ittor. te aga sonji uttor. ²vōr utta peje bōyaju ad cahartur daha jank ḍaguk veḍilkun gir kēyustor. te vūr vāsi aga utter. ³aske bōyaj vōr pālevāṇḍan saṅga, “mā pālevāṇḍal yelimelekna

* **3:9** cokoṭ-vāyuṭ sūḍval jimedāri yēṭton injer samdirkun tohan sāṭi, yūda jātiter marmīṅg āneke, novral novrin ihne dupaṭi mucusīntor. * **3:15** selete “aske bōyaj malsi caharte sottor” injer manta.

veylo nayomi mōyab dēsna malsi vāta. ad nayomi inke, ‘tanvor māḏso yelimelekna bomi vomka’ injer manta. ⁴iden bārete nīkun gir voḏki arusana injer vicar kīton. ige ucci manvalir veḏīlkun mune ani vīr samdir mune id bomitun yētkā indkite, yēta. undi mōka yēton indkite, nākun vaha. ad bomitun yētval hak nī pejey nākune manta” injer vehtor. te vōr pālevāṇḏal, “nanay yētanton” ittor.

⁵aske bōyaju pālevāṇḏan saṅga, “nayominagaṭal ad bomi yētan nēṭi, sātor vōr mahalonta bāyko mōyab dēsna rūtun gir nimey tuṅga lāgar. bāriteke ad jāyjatun poro sātor vōna porol rāki kiya lāgar” injer vehtor.

⁶ad kēnci, vōr pālevāṇḏal, “ahan behete, nana yēta paron. bāriteke nā tōḏo puḏtur markna poroḏe ad āya paro. aden sāṭi nā badli nimey ad bomita īsatun yēta” injer vehtor.

⁷tole ijrāyēl jātitaga cuṭal-band tamva tama jāyjatun yētneke āyi, vomneke āyi, voror tanva cepul teṇḏsi uṇḏe voron siyana. vomta yēttata pūri kiyan sāṭi ītal rivaj tākser matta. ⁸aden sāṭi vōr pālevāṇḏal, “nimey ad bomitun yēta” inji, tanva cepul teṇḏsi bōyajun sītor. ⁹aske bōyaj ḏaguk veḏīlkun mune ani aga manvalir

samdir saṅga, “nēṇḏ mirate gava mantiṭ. yelimelekna, kiliyonta ani mahalonta samdo jāyjatun nayomina keydal yēttan. ¹⁰sātor vōna poroḏe jāyjat rāki kiyan sāṭi, vōna porol kuṭumbataga ani caharta janoba lekatal pāsi vāṭvak manle, nana mahalonta bāyko mōyab dēsna rūtun saṅga pāṭ ānton. id samdotun nēṇḏ mirate gava mantiṭ” injer vehtor.

¹¹⁻¹²ad kēnci aga ucci manvalir veḏīlk ani ad pāṭaknaga nilsi manvalir parja, “hō! hō! mamote gava mantom. bagavantal yākobnaṅ* bāykok rāhel ani lēyan āsirvād sītape, nīva rōn vāta veylon gir vele mari-miyaḏ āyan lāsi āsirvād siyir. yepratiyulkna sagaturgaṭal dan-davlatne baḏe māsi betleham cahartaga cokoṭna porol kamay kīnir. bagavantal id ḏiya pēḏin hindal nīkun siyval santān, tamaru ani yūdanor mari peresuna* kuṭumbat dāt baḏe māyir” injer itter.

rūtu marin jalma siyval

¹³te bōyaju rūtun saṅga pāṭ āsi, tanva rōn vōtor. tān saṅga maneke, bagavantal tān āsirvād sītor. te ad pīṭe manji, marin jalma sīta. ¹⁴⁻¹⁵aske veylok nayomin saṅga, “nīva kōriyaḏ nīkun yēḏvir markun ter adik mayate

* 4:11-12 bagavantal yākobna poroḏun badli kīsi ijrāyēl injer irtor. * 4:11-12 peresu yūdanur marknagaṭal voror āndur ani yākobnor taṅgmari āndur. vōr maḏanor mari āyor bati vōna kuṭumba samdir tādal-tamukun ter adik baḏe māta. bōyajnur totturgaṭal peresu voror āndur.

sūḍanta. bagavantane ḍagur-pān vāyi
bāriteke nīkun taṅmarin sītor ani vōr
nīva mātari-pānda jimedāri yētanur.
vōr moḍḍal pūro ijayēl dēsnaga
cokoṭṇa porol kamay kiyr. vōr moḍḍal
nīkun ānand sīnur ani mātari pānde
pōsi kīnur” injer ittaṅ. ¹⁶aske nayomi
vōr moḍḍan kōrate yēcci, vōn markiṅg
kīser matta.

¹⁷ājubāju manvalik veylok, “vōr
moḍḍal nayomin sāṭi puḍtor” inji,
vōn obedu* inval porol dostaṅ. vōr
obedu yesayin miytor. yessayi dāvid
rājan miytor.

rūtu ani bōyajna vēli

¹⁸id peresuna kāndānta vēli:

hesrōn peresna kāndāntor.

¹⁹rāmu hesrōnta kāndāntor.

amminadābu rāmuna
kāndāntor.

²⁰nayasōn amminadābna
kāndāntor.

salmān nayasōnda kāndāntor.

²¹bōyaj salmānta kāndator.

obed bōyajna kāndator.

²²yessayi obedna kāndator.
dāvid yesayina kāndator.

---

* 4:17 obedu itteke sēva kiṅval injer artam

yōna

yōnan bagavantana hukum kēnja vāyval

1 tole bagavantana vacan amitayinor mari yōnan pāve māsī, “nineva inval muke naguḍera pāp jāsti āyval nana sūḍton. yōna nime tēcci aga sonji, ‘bagavantat id naguḍun nāseḍam kiyval mantor’ inji, vūrkun pacar kīsi vaha” injer hukum sītor. ³ bati yōnal bagavantana hukumun kātri kiyvakne vōna carnatal parar āyana inji, urpaṭa yoppeku caharde sottor. ani tārsisne* sonval ḍagur rūkatun sūḍsi, ṭikiṭ yēcci pesitor.

vaḍi-dūndaḍe rūka kōṇḍe māyval

⁴ aske bagavantat samdurtun poro ḍagur vaḍi-dūndaḍ vāyusītor. ad vaḍi-dūndaḍe bey ḍagur tupān tētta. aden hindal rūka ṭukḍeṅ ḁsī, sonval gati vāta. ⁵ rūka tākusvalir samdire bey verisi, tamvaṅ pēnkun hētu kīser kiliter. vūr rūkat halko kiyana inji, rūkate vōser manvalik cījkun samdurtaga vāḍi sīter. aden munene yōnal rūkata būḍna antartaga sonji, bey narumser mattor. ⁶ te rūkator

keṭṭen vōnga sonji, “rēy jōpliya! nīkun iṅke bahan jōp piyta? nime tēcci, nī pēndun hētu kīm. mōka ad pēnter daya tohteke, maraṭ muḍuṅgvakne pisa parantaṭ” injer yōnan saṅga ittor.

vaḍi-dūndaḍ vāyan sāṭi kāran

⁷ aske rūka tākusvalir tamva tama, “maraṭ ciṭiṅ vāṭsi, id gaṇḍam bōn hindal vātayo kari kīkaṭ” inji, ciṭiṅ vāḍteke ciṭitaga yōnana porol pesita. ⁸ te vūr, “nī hindale id gaṇḍam vāta? nime batal kām kīnti? nime bagaṭal vāti? nīva bad dēs ānd? nīva bad jāti ānd? iv samdo mākun vaha” injer pūsi kīter. ⁹⁻¹⁰ aske vōr, “nana hebri jātitona āndun. samdurtun ani bomitun gaḍi kītor, vōr svargnaga manval bagavantana bakti kiyvana āndun. bagavantana hukumun kātri kiyvak dusro bāj sonjer mantor” injer vūrkun vehtor. te vūr uṇḍe adik verisi, “nime iḥin bāri kīti?” injer pūsi kīter. ¹¹ ad vakatne samdurtaṅ helvaṅ vaḍi-dūndaḍe baḍe māser mattaṅ.* yōnan saṅga vūr, “iṅke av sim-sam dabe māyana itteke, nī sāṭi mamot batal kīyanayo vaha” injer pūsi kīter.

* **1:3** tārsis itteke iṅkeḍa spēyin dēs. āser matta.

* **1:11** av helvan hindal rūka yētun poro poṅg-poṅg

¹²te “nana kīta tapun hindale, id vaḍi-dūndaḍ vāta. aden sāṭi nākun tahci, samdurtaga vāṭaṭ. aske samdur sānt ānta” injer vehtor. ¹³ter bati vūr rūkatun ḍarḍite tarle bey kōsid kīter. bati vaḍi-dūndaḍe samdurtaṅg helvaṅg baḍe māyval kīneke, rūkatun ḍarḍite tara parmaki.

yōnan samdurta yētaga tahci vāṭval

¹⁴aden sāṭi vūr, “yē bagavanta! mā vinti kēnja! nimey id gaṇḍam vāyusīti. vēr māynal batay tap kiymaki. ter bati vēna paran ṭeṇḍantom. iden hindal mā poro kasur vāṭma” injer kiliser, ¹⁵yōnan tahci samdurtaga vāṭter. vāṭnekene samdurtaṅg helvaṅg sim-sam dabe mātaṅg. ¹⁶id sūḍsi vūrkun bagavantana vere piyta. te bagavantana mok kaṇḍi kīsi, baktite tākle goṣṭi sīter. ¹⁷ad vakatne undi ḍagur mīn yōnan miṅgana injer bagavantana tayar irsi mattor. yōnal mūnd dihaṅg mūnd rātk ad mīnda peṭit ropone mattor.

yōnal bagavantana pārtana kiyval

2 ad mīndun ropoḍal yōnal tanvor bagavantana ihin pārtana kītor,
²“nana id ḍagur gaṇḍamne maneke, nīkun pārtana kīton. nimey nākun javab

sīti. nāva jīva sonjer maneke nana nīkun vinanti kīton. te nime nāva vinantitun kēnji. ³nime nākun kōl samdurta aḍgnaga vāṭusti. helvaṅg sirmuṭ āsi, nākun nīvaṅg yētaṅg bovrīṅg muḍustaṅg. ⁴‘nīva carnatal nana ṭūṭe māsi gire, nīva pavitra mandirteke malsi sūḍka’ injer sōnc kīton. ⁵nākun nēska vāyvak samdurta yēr gēr-pāsi mucta. samdurta jāḍi nā taladaga sirmuṭ gūṇḍe māta. ⁶nana basketke poro vāyvakne darturi tanvaṅg kāvak kehta. samdurtaṅg guṭana aḍgun būḍ reysi manton inji matton. bati nā bagavanta yehōva nime, nāva jīvatun marantal pisusīti. ⁷nāva jīva bēvos āneke nana nīkun hētu kīton. nīva pavitra mandirtaga nā vinanti yevta. ⁸kām siyoṅg av mūrtina bakti kiyvalir nīva permata-dayatun tamva keyde soḍusanter. ⁹bati nana nīva ḍagur-pānda pāṭa vārser, nīkun mok kaṇḍi kīnton. nan kāl karta mokun kaṇḍi kiyvakne sonon. nimey baci kiyvani āndi”
 injer bagavantana pārtana kītor.

¹⁰ aske bagavantala ad mīndun hukum sītor. te ad mīn yōnan ɗarɗite kaksī wāɗta.

bagavantana hukumun yōnal vopval

3 aske bagavantana vacan undundi jōka, “nime tēcci nineva inval muke naguɗe sonji, nan nīkun vehta kabuɗun aga pacar kīm” injer yōnan kēnja wāta. ³aden sāti yōnal tēcci, bagavantala hukum sīta tīr nineva naguɗe sottor. id ɗagur naguɗun hinda bājnal handa bāj wīɗana itteke mūnd rōjk lāgndu. ⁴yōnal ad nineva naguɗun ropo nēngsi, undi diya tākanacor lak tāksi, “uɗɗe cālīs rōjkne id nagur sate nās ānta” injer pacar kītor.

nineva naguɗer lōkur cuk cuke māyval

⁵te nineva naguɗer yōnal vehta bagavantana goštīt poro barosa irsi, upas manval dinam ɗari kīter. garib-haribna, bēd-bāv selvak samdire pāpnal maltom inji, tohan sāti pōteɗg* gūɗɗi kīter. ⁶ad nineva naguɗor rājal kēnci tana gir kacurital reysi tana pōɗɗsi matta ad rājalir pōɗɗval kapɗi kuɗusītor ani pōte gūɗɗi kīsī nīrdun poro uttor.* ⁷⁻⁹utta peje nineva naguɗor rājal, “nana ani nāvur mantrir ihin nirnay yēttom: mamot samdir ani janvar gir upase mandana.

itteke veylo-māynal ani ɗor-janvar bataɗge tinva unva. samdire tamo kiyvalik karab kāmki suṭi kīsī, tamo julmate kiyusvalikun marnga lāgar. veylo-māynalir pōteɗg gūɗɗi kiya lāgar ani janvarkun poro gir pōteɗg wāta lāgar. māynalir samdire tamva tan-mande pūro bagavantana vinti kiyana. ihin maraṭ kīteke mōka bagavanl tanakun wāta vele sōɗgun kami kīsī mā poro daya tohci mākun nāseɗam kiyvak dānur” injer haval dāralir saɗga nineva naguɗe vehusītor. ¹⁰ad nineva naguɗer tamvaɗg karab kāmki suṭi kīter. ad sūɗsi bagavantala man māryusīsī mune vehtapinay vūrkun nāseɗam kiymaki.

yōnan duksa lāgval

4 id sūɗsi yōnan bey duksa lāgta ani sōɗg ātor. te ihin pārtana kītor: “yē bagavanta! nime daya ani dil-dārtor bagavantani āndi. ani sōɗgun wāyvak perma kiyvani āndi injer ɗāvay. aden sāti vūrkun nāseɗam kiyvak māpi kīnti injer gir nākun ɗāvay. nā dēsne maneken nana ihin āyar injer sōnc kīsī, nineva naguɗun badli tārsīs sonle pesiton. ³yē bagavanta! nākun jaka. bāriteke nana vūrkun vehtapinay jargser sele. aden sāti pisvaɗun ter sātay nayam” injer bagavantana vinanti

* 3:5 tole av pōteɗg janvarta tōlde ani gore būrane tayar kīndir. * 3:6 tanva tana bagavantana mune cuɗur-pān kīsī dusurkun tohan sāti nīrdun poro uttor.

kītor. ⁴ad kēnci bagavantal “nana vūrkun nāseḏam kiymaki inji nime sōḅgun vāyma” injer vehtor.

vēli ani puḏi

⁵aske yōnal ad naguḏa siḏayiḅḅ bājneke sonji, aga undi maḅḁa vāṭṣi, “naguḏun batal bahan āntayo sūḏka” injer ad daḁmite utor. ⁶bagavantal yōnan vāta duksa kami kiyan sāṭi yōnana talat poro daḁmi sīnal undi vēlitun pirusi bersusītor. ad vēlitun sūḏsi yōnal bey kusi ātor. ⁷bati dusro nēṭi bay-bay āneke bagavantal undi puḏit tayar irsi mattor. te ad puḏi vēlitun katri kīta. aske ad vēli vār jūrta. ⁸kaḁak yeddi terneke kāsta vaḁi gir

siḏayiḅḅ rohtor. yōnana taladun yeddi lākta. te vōr bēvos āsi, “pisvaḁun ter sātay nayam” ittor. ⁹aske bagavant, “id vēlitun hindal gir nime bāri sōḅgun vāti?” injer yōnan pūsi kītor. te yōnal “hō! nākun sāyana acor sōḅḅ vāta” ittor. ¹⁰bati bagavant “nime kaṣṭam kiymaki ani ad vēlitun pōsi gir kiymaki. undi rātne puṭṣi bersi undi dihaten vār jūrta id vēlitune randi kīser manti. ¹¹te, tap-vop kare māyo vūr undi lāk vīsa hajarkun ter adik māndi ani samdi ḁōr-janvarkne manval nineva inval muke naguḏa goṣṭitun bārete, nana bacor randi dosa lāgar?” injer yōnan saḅḅa ittor.

gōṇḍi bāsata id pūna niyamun bārete

mune vehval goṣṭi

**bāsa inval māynan
bagavantal sīta inam ānd**

asal bāsa itteke batal? narimankalir voron voror tamva manda ani dilta ani uṇḍe bade samacārtun goṣṭina rūpne artam ānal vehval seleke lihi kīsi manvaḍun bāsa inter. id bāsa goṣṭine itteke bad goṣṭi бага vāyana inval vākyamna rūpun piysi, kālamun piysi tayar āsi mandanta. ītal bāsa kīnekene id kalitaga narimankal samdo jāti-janvarknagaṭal alag ani ḍagur-pānde mantor. id bāsaye māynalira muke gun āndu. iden hindale māynana jāti, rīti-rivaj, kāydaṅg-kānunk ani mān-pānde tākval id duniyaturkun kare mānta.

bāsa багаṭal vāta? bagavantal id kalitun bey sōba gaḍi kītor. bahan itteke, tīr-tīrknaṅg marakne, raṅg-raṅgnaṅg puṅgakne, dusro-dusro janvarte, dusro-dusrok jātime ani bāsane tayar kītor. bāriteke ihin vele tīrk matteke, bagavantana cokoṭ lāganta. aden sāṭi bagavantale iv samdo bāsana varamun duniyatur māynalirkun sītor. māynana puṭgaḍmi bagavantanal ātapinay, bāsana puṭgaḍmi gir bagavantana āta.

bāsata udes batal? id duniyataga manval har undi bāsaton mān puṭana ani ad bāsaton bārete dihanthe pariksa kīsi kariyana. id bāsa vaḍkval parja icur-icur maruṅsi, tān būle māyvaka manle, rāki kīsi irana. namunatun bahan itteke, mā kōya seleke gōṇḍi goṣṭin ḍiksanarina rūpne, mā kōya bāsaton pustakna rūpne cāpi kīsi irana. ahne pāṭane rūpne ani sinimana rūpne gir tayar kīsi rāki kiyaṇa.

kōyane seleke gōṇḍi bāsate baybil bāri mandana? har voron bāsaton vāci kiyval ani lihi kiyval hak manta. har voron satemun kari kiyval ani artam kiyval hak manta. tanakun iṣṭam vāta adenaga barosa irle har voron hak manta. duniyataga manval har voron gir bagavantana bārete kabuḍun vāci kiyval ani kēnjvaḍa hak manta. ani tamva sāṭi manval ad kabur kēnci, man-diltaga sōnc kiyval jurat manta. bagavantal mā sāṭi batal kītor ani batal tayar kīsi irtor invaḍun bārete maraṭ iṅke vēri mā bāsate vāci kiymaki. bagavantal mā samdirkun batal vehcer mantor inval kari kiyaṇ sāṭine, iden kōyane lihi kiyval jargta. id tīrde vōr bagavantana kari kīsi, vōn bārete samje māsi, maraṭ vōna sēva barobar

tarikate kiyana injerente, id muke kām kiyval jargta.

baybil itteke asal batal āndu?

bagavantale tanvaṅg vacank ani hukumk manval id grantun tanvur pravaktalirkun ani baktalirkun vehci lihi kiyustor. vīr lihi kiyvalir samdir gir āsiya, āprika ani yūrap invalik mūnd kaṇḍalknaṅ, dusrok-dusrok dēsalknaga ani dusrok dusrok piḍinaga bagavantal hukum sīta tīr vīr lihi kīter. vīr samdir lag-bag cālis jank matter. vūr iden pandra nuhk sālkh yēsu parbu puṭvak maneke ani, yēsu parbu puṭta peje undi nūr sālkhun ropo lihi kīter. itteke pūro sōḍa nuhk sālkh id baybil grantnaṅg pustak lihi kiyval jargta. idenaga pūro sāt sārūṅg pustak mantaṅg. idenaga raṇḍ bāgalk mantaṅg: modoḍa bāgamun *paḍana niyam* inter ani reṇḍava bāgamun *pūna niyam* inter. bati id grantnaga sirip reṇḍava bāgam kōyane anuvād kīsi manta. modoḍa bāgam uṇḍe gir pūro anuvād āyle manta.

ad toleta grant iṅke manvalir mā kōyturaṅg nēki-badin bahan lāgsi manta?

kōya darmataga tottale sēsanaṅg arpanaṅg ani bakrana balidān siyvalik nēki-badiṅg tākser mantaṅg. iv samdo tīrknaṅg balidānk mākun suk-sāntne irana ani mukti puṭana injer har sāl kīser mandantaṭ. bati bagavantal mā samdir sātī kēpat kēpat av nēki-badiṅg kiyvakne

undiy jōka tanvor marin balidān sītor. id balidāntun hindal mākun svargnaga mukti puṭanta. maraṭ vōr bagavantatur mari-miyaḍ āntaṭ. id balidānta goṣṭitun sōnc kīteke, bagavantal mākun bacoro lāḍ ani perma kīser mantor inval kare mānta. bagavantal pūro kalitun gaḍi kītor. tānga manle narimankalir āyvalir mākun gaḍi kītor. ani nākun hētu kīser, nāva pārtana-vinti kīmṭ injer vehtor. aden sātī bagavantana goṣṭi duniyataga manvalir samdir sātī, har gaṭka kāmī siyval āndu. te id grantna jurat mā kōytur sātī gir vele manta. bagavantana goṣṭitaga manval satem piḍinaṅg piḍiṅg mārivakne undi tīr manval āndu. ani vōr bagavantal mākun sīta vāgdan basken tōḍ-mōḍ kiyor. id grantnaga bagavantal mākun mukti siyle vopnal, duniyat ropo maraṭ bahan pisana invalik bagavantanaṅg goṣṭiṅg mantaṅg.

vōr bagavantan bahan kari kiyana:

1. ***bagavantana udes:*** bagavantal nīkun vele lāḍ kīser mantor. vōr undi udesun sātī nīvur aval-bābona pīṭe nīkun jalma āyustor. nime vōr bagavantan kari kīsi, vōn saṅga basket mīre māsi mandana invale vōna udes āndu. iden bārete, “bagavantal duniyaturnkun bey lāḍ kīta kāḍki, tanvor

vorore manval marin id
darturitaga sārī kītor. vōn
poro barosa irval har voror
nāseḍam āyvakne, vūrkun
basket gir pisval jīva puṭana
injerente ihin kītor” injer id
grantna XYZ pējitaḡa manta
(yōhan 3:16).

2. *parjat ani bagavantan naḍḍum*

manval aḍcand: har voror
bagavantan kari kīsi, vōn
saṅga basket mīre māsi
mandana inval vōna cokoṭṇa
udes manta. bati māynalir
bōna sari vōr sonjer manter.
ani vōr bagavantal nēmi
kīta kānun tīr piser selur.
ihin bagavantan ulṭa āsi
pisvaḍun pāp injer kēyanter.
id pāp mākun ani bagavantan
pāki kīsi vāḍta. vōn saṅga
mīre māsi manvakne ani
lāgi-bāgi selvakne kīta. id pāp
bagavantan karum basken
sonvakne narimankan aḍcand
āsi nilanta ani samdir poro
maranta siksa taci vāṭanta.
bāriteke,

“niyatnor voror gir selor!

niyatnaṅ sarin bārete voror
gir artam kiyor!

bagavantan mahkval voror
gir selor!

samdire sari bahke māsi,

batatune kāmī siyvak āter”

injer id grantna XYZ pējitaḡa
manta (rōma 3:10-12).

3. *ad aḍcandun vīḍusval*

bagavantana pīlan:

māvaṅ batatune kāmī
siyoṅ av kōsidkne maraṭ
bagavantanaga sonda parvaṭ.
aden sāṭi bagavantale māvaṅ
pāpkun barpur kaṇḍi kiyvaḍun
tayar kītor. bahan itteke,
māynan ani bagavantan
naḍḍum aḍḍam āsi manval
pāpun teṇḍsi vāṭlene, yēsu
kiristun id kalitaga rohtor.
iden bārete,

“niyatnor kiristu,

bagaḍ-niyatnur āyvalir
māvaṅ pāpkun piysi, siksa
bōge mātōr. ani mākun
bagavantanaga karum tarle,
undiy jōka mēndoḍa rūpne
maran ātor” injer id grantna
XYZ pējitaḡa manta (1va
pēturu 3:18).

anuvād kiyval tarika:

mā kōyane id grant baven ādar kīsi

anuvād kiyval jargta? dusro dusro
bāsane lihi kītaṅ baybilkun vāci kīsi,
aven artam kīsi, maraṭ samdir samje
māyval mā kōya bāsate lihi kiyval
jargta. acore āyva, baske-baskete
dusrok bāsanaṅ baybilknaga bade

undi goṣṭita tēḍa manduyo aske, grīku seleke hebri bāsata baybil gir sūḍsi, adena artamun piysi lihi kiyval jargta.

ihin lihi kīta anuvād baccor vēri nama parnal manta?

1. anuvād būr kīter? anuvād

kiyval siksān sāruṅg sāl̄k kīsi, anuvādnaṅg niyamkun karisi manvalir mā kōytur iden anuvād kīter.

2. id anuvādun būr cekiṅg kīter?

baybil giyantaga ani anuvād kiyvaḍaga vele anubav manvalir cekiṅg kīter. vūr bahan kīter itteke, baybilita har pustakun, har adyāytun ani har vacantun dihante vāci kīter. ani av vacanknaga taptāṅg-cuktaṅg goṣṭin cekiṅg kīsi sudri kiyuster.

3. kōyane anuvād kīta baybilitun

tamva samājnaga vāḍakam

kiyle būr vopter? samdo

tīrknaṅg cekiṅg āta peje gir, gōṇḍi anuvādna kamiṭitur āyvalir mamot anuvād kīta ad har pustakun dihante vāci kīsi, mā kōya rivajun piysi uṇḍe jarasi sudri kītom ani mā kōya seleke, gōṇḍi samājnaga vāḍakam kiyle gir voptom.

dusrok bāsana baybilitagaṭal id

kōyane anuvād kīta baybil bahan tēḍa manta?

modoḍa baybil lihi kīta bāsaton (itteke hebri, arāmik ani grīku) vūr tottur bahante artam kītero, ahne id gaṭkate vāci kiyvalir gir samje māyana invale anuvād kiyvaḍa muke udes āndu. nēṭa divosne vāḍakam kiyval bāsate baybil lihi kīta kāḍki, har voror vāci kiyvan seleke kēnjvan artam ānta. har bāsata vyākaran ani nirmān alag mandanta. iden hindal, dusrok bāsanaga matta tīr goṣṭitun goṣṭi anuvād kīteke, tole lihi kītaṅg av vele udesk urpaṭiṅg-tirpaṭiṅg āntaṅg. aske vāci kiyvalirkun seleke, kēnjvalirkun adenaga manval karal artam samje māyo. tān uṇḍe voror samji kīsi vecha lāgar. ital paresan manva injer ani, vāci kiyval har voron gir cokoṭ artam āyana injer, mamot goṣṭitun goṣṭi anuvād kiyvakne har undi bāgamna artamun anuvād kiyle kōsid kītom.

kahi jōkaṅg anuvādnaga artam vāyan sāṭi dusrok dusrok goṣṭiṅg vāpri kītom. ani av jāganaga vāḍakam kiyvalik goṣṭin vacanta nambartun piysi pējitaḡa būḍi lihi kīsi mandantaṅg. namunat: mattayi 16:24 “tanva taklibun tana sōsi kīser” injer kōyane manta. bati grīku bāsate, “modun kānci tākana” injer mandanta. modun kānjval itteke, taklib bōge māyval ani maran āyval.

kahi bāgamknaga kōyane artam barobar vāyan sāṭi, kahitaṅg vacankun

mīri kīsi lihi kītom. ³⁻⁵id tīrde raṇḍ
seleke adik vacankun mīri kīteke,
munetaṅg peje ani pejeṅg mune
vacankun lihi kīteke, vāci kiyvalirkun
vele cokoṭ samje mānta.

modoḍa bāsata baybiltun dusro
bāsate anuvād kiyvalir būre gir āyi
adenaga matta tīr artamun barpur
(nūṭun nūr partisat) anuvād kiya parur.
iden kari kīsi, mamot gir bagavantana
vele pārtana-vinti kīser, anuvād
kiyle budi-giyantun talkser, mā
kōya-kōyturkun bagavantana vacan
bacoro kāya-kaṣṭam kīsi andustom.
inṅe māva pārtana batal itteke, māvur
veleṭir lōkur id kali gaḍi kiyval ani
mā jīvator mālkal āyval bagavantana
vacantun artam kiyana, nammana ani
vōnor mari āyval yēsu kiristunaga
barosa irana. bāriteke bagavantana
sate sari-māragnal ani vacantal bahke
māsi sari būle māsi manvalir mā sāṭi,

tanvor mari yēsu kiristun rohci, vōna
pavitra netuḍa ani jīvata arpana
siyustor. ani vōr yēsuna jalma āyvak
maneke, lihi kiyustaṅg grantknaga
matta tīr tirisī vōn mūd rōjkne
bagavantana nēṇḍustor. vōnga bōrte
barosa irantero, vōn mukti puṭanta.
iden bārete,

“vēr yēsuna poroḍun suṭi
kīsi, daturit poro manvalira
bōnay porol mākun baci kiya
paro” injer id grantna XYZ
pējitagā manta (apo. kā. 4:12).
ani uṇḍe undi jāga,

“yēsu parbuye mā mālkal
āndur injer mā toḍde vopsi,
bagavantana vōn marantal
nēṇḍustor injer, mā dilitaga
barosa kīteken, maraṭ bace
māntaṭ” injer id grantna XYZ
pējitagā manta (rōma 10:9).

gōṇḍi anuvād kamiṭi

2018

|

pilemōn

pilemōntun lihi kīta ciṭi

ciṭitun bāreta goṣṭi

lihi kītona porol: pavlu

lihi kīta sāl: kiristu sakam lag-bag sāt sāldaga lihi kiyval jargta.

muke goṣṭi: pavlu jēldaga maneke id ciṭi lihi kītor. pilemōntur dāsirgaṭal onesīmon inval dāsi-māynal parar āsi, pavlu manval jāgataga vātor. pavlu yēsun bāreta cokoṭṇa kabur vōn vehtor. aske vōr onesīm yēsun poro barosa irtor. te inke pavlu onesīmontun vōnor mālkanaga sārī kīser mantor. onesīmon itteke, ‘pāyda siyval’ injer artam. iden mune onesīmon pilemōnta kāmūn cukḍi kiyval āsi mattor. bati inke bagavantana permata-dayate pavlun, pilemōntun ani vīrgaṭal ter yēsu parbunte vele pāyda siyval ātor. onesīmontun māpi kīsi, kāmnaḡa malsi yētana injer pilemōntun, id ciṭi pavlu lihi kītor.

daṇḍosk

1 mā saṅga kām kiyval lāḍnor pilemōntun, appiya bāyin, sipāyin dāt manval arkipun ani mīva rōn mīre māyval carcitur* samdir sātī, pavlu invana id ciṭi lihi kīser mantor. nana ani mā tamun dāt manval timoti, yēsu kiristuna cokoṭṇa kabuḍun pacar kīta kāḍki, jēltaga arsi mantom. ³ mā bābo bagavantal ani yēsu kiristu parbu mīkun *permata-daya* ani sānti siyir!

pārtana ani danevād

⁴ nana baskete nī sātī pārtana kīntono, aske nī bārete bagavantana danevād

vehcer mandanton. ⁵ bāriteke, nīkun yēsu parbun poro manval barosa ani yēsunur baktalir poro tohval nīva lāḍ ani permata-dayatun bārete nana kēnjton. ⁶ maraṭ undi tīrda barosatur āta kāḍki, yēsu kiristunaṅ samdi āsirvāḍkun bārete, nīva giyan ad barosatun hindal, baḍe māyana injer pārtana kīnton. ⁷ yē dāda! pavitra yēsunur baktalirkun lāḍde vele madat kīsi, vūrkun ānand sīti. id goṣṭi nāva diltun gaṭi-dīrya sīsi, vele ānand sīta.

onesīmon sātī vinanti kiyval

⁸ nime kiyvalik kāmūn bārete yēsu kiristuna poroḍe hukum sīnal nākun

* **1:1-2** undi saṅgam āsi manvalir yēsunur baktalir.

adikār manta. ⁹ bati veḍil māynanal āyval pavluna yēsu kiristun sāṭi jēl bōge māser, nīkun permate kōrser manton. ¹⁰ onesīmontun poro nime daya tohana injer, nīkun vinanti kīser manton. nana jēldaga arsi maneke, vōr onesīmon parbunor baktal āta kāḍki, nā tōḍo puṭtor marin dāt mantor. ¹¹ iden mune nīkun vēm hindal batay pāyda puṭmaki. bati inke vēm hindal nīkun ani nākun ivirkunte pāyda manta.

¹² pilemōnu! inke nāva taḍakitun mōḍi manval onesīmontun nihga sārī kīser manton. ¹³ nime modol nākun bahan madat kītiyo, ahne cokoṭna kabur vehvaḍun hindal, jēldaga arsi manval nākun, inke vēr onesīmon gir madat kiyana inval ica matta. ¹⁴ bati nīva hukum selva nana batay kiya paron. undi mōka id cokoṭna madat nākun kīka indkite, nāva julmate āyva nīva ica matta tīre kīm, injer kōrser manton. ¹⁵ onesīmon kahi rōjk nihgaṭal pāke māsi mattor. basket gire svargnaga nī saṅga mandan sāṭine, ihin jargtayo batalo. ¹⁶ vōr inke sirip nīvor dāsi māynale āyo bati, kiristun namtor mā barobartor lāḍnor baktal āndur. yēsu parbun hindal onesīmon nākun ter vele karumnor āndur inji samje mām. ¹⁷ te nime nākun

bagavantana sēvataga nī barobar manval īsa dāran dāt samje mākite, nākun karum kītape onesīmon gir karum kīm. ¹⁸ vēr nihga batay tap tuṅgsi mandanur seleke batay bāki mandanurte, nāva poroḍe lihi kīsi ira. ¹⁹ ‘nanay ad bākitun kaṇḍi kinton’ injer pavlu invana nanay id goṣṭitun kud lihi kīser manton. bati nime nīva pisval pūro jinganita nākun bāki manti injer nana hētu kiyval jurat sele. ²⁰ aden sāṭi parbun namtor nā tōḍo puṭtor tamun dāt, yēsu kiristun sāṭi nākun id madat kīsi, nāva dilta icatun pūri kīm. ²¹ nīva mām-maryadatun poro nākun barosa manta. nana talkta aden ter adik kīnti, injer nākun ṭāvaye. aden sāṭine, id ciṭi nīkun lihi kīser manton. ²² uṇḍe undi goṣṭi batal itteke, vertalir sāṭi manval kamratun nā sāṭi tayar kīsi ira. nīvaṅ pārtanaṅ kēnci, bagavantal nākun nihga sārī kiyle vopmaḍ mandar injer āsate sūḍser manton.

²³ yēsu kiristun sāṭi nā barobar jēldaga arsi manval epaprāl nīkun daṇḍos vehcer mantor. ²⁴ nā saṅga kām kiyvalir mārku, aristarku, dēmal ani lūkal gire nīkun daṇḍos vehcer manter. ²⁵ yēsu kiristu parbuna permata-daya mīvaṅ ātman sāt mani.

yākob

yākob lihi kīta ciṭi

id ciṭitun bāreta goṣṭi

lihi kītona porol: yākob

lihi kīta sāl: kiristu sakam lag-bag cālīs siyunalte panas sālkun naḍḍum lihi kiyval jargta.

muke goṣṭi: ad gaṭkate yākob inval porol veleṭirkun matta. vīrgaṭal vēr yākob yēsunor tamur āndur. yēsu pisi maneke, vēr yākob vōnga barosa irmaki bati, sāsī-nēṇḍta peje, vōr yēsu karalen bagavantānōr mari āndur injer sūḍsi, kari kīsi barosa irtor.

marat taklibknaṅg pariksan vōrci mune tākteke, bagavantān poro karal barosa manta inval dusrurkun kare mānta. carcitur saṅga ani baḥiḍur lōkur saṅga manval tarika sūḍsi, karal barosatun bārete kari kiya vaco. kiyvalik kām̄k ani vaḍkvalik goṣṭin hindal, karal barosa manta ki sele injer mākun kare mānta. karal barosatun bahan kari kiyana invaḍun bārete id ciṭitaga manta.

1 bagavantān ani yēsu kiristu parbunor sēvkal yākobna āndun. duniya pūro pagre māsi manvalir bagavantānūr baktalirkun* daṇḍos dosi, id ciṭi lihi kīser mantōn.

barosa ani budi-giyan

²⁻³ nāvur dādālır-bāyikniṭ! mīkun taklibk ani duksaṅ vāteke gir mirat vele ānandne maṇṭ. barosate av taklibk ani duksan meysi mune sotteke, mīkun uṇḍe icur vōrcval gun abbanta injer mīkun ṭāvaye. ⁴ mirat

vōrcval guntaga baḍe māsi gaṭ āteken, cokoṭe barosataga gaṭ āser bē-kasur vālir āya parantiṭ.

⁵ mihgaṭal bōne budi-giyan selveke vōr bagavantān kōrana. ahan kōrtor vōn, rāṅgi siyvakne kōrtatun ter adik siyval bagavantān āndur. ⁶ bati bagavantān kōrneke, sīntoro siyoro injer anumānamna barosate talkmaṭ. anumānamne talkval samdurtaṅg helvaṅg bahan vaḍide tēdantaṅgo ahan mandantōr. ⁷⁻⁸ ātor raṇḍ tīrkne sōnc kiyval māynal tanva sardaga

* **1:1** bagavantānūr baktalirkun: itteke, bāra kāndanur yūdulkna jātitur lōkur injer grīku bāsate manta.

basken barobar tāka paror. aden sātī parbunagaṭal tanakun uṇḍe batay puṭmaḍ mandar injer ātor āsa kiyva.

garib ani danevantāl

⁹garib baktalir tamakun bagavantāl sīta ḍagur-pāndun piysi, ānandne manda lāgar. ¹⁰bati danevantālir baktalir tamakun bagavantāl sīta cuḍur-pāndun piysi, ānandne manda lāgar. bāriteke vūr gir jādīta puṅgaḍun dāt sāya lāgar. ¹¹pōḍd pesiyanta, ad yedite jādī vatanta inval mākun ṭāvaye. jādī puṅgaḍa sōbata rūp karab ānta. ahne danevantālir baktalir gir tamvaṅg kām̄k kīser, maneken nāseḍam ānter.

karab gunk bagavantanal vāyoṅg

¹²duksaṅg vāneke aven vōrci meysi, mune sonvalir baktalir āsirvād yētanter. tanakun perma kiyvalirkun bagavantāl vāgdan sītor ad jīvata kirit̄* duksaṅg vāneke, barosataga gaṭ nilturkun puṭanta. ¹³bōnay āyi kasur kiyan sātī man vitteke, bagavantale nāva mandun vituser mantor injer inva. bāriteke bagavantāl tanva mandun kasur kiyan sātī vitusor ani mīva mandun ātal budi puṭusor. ¹⁴bati har māynal tanva kasur kiyana inval budite, niyatun bahke māsi karabna

āsataga kōṇḍe māntor. ¹⁵ātal karabna āsa piṇḍamun dāt baḍe māsi, pāp invaḍun jalma sīnta. ad pāp bersanacor bersi, ātmata sāvduṇ jalma sīnta.

¹⁶nāvur lāḍnur dādālır-bāyikniṭ! miraṭ pase māymaṭ. ¹⁷har undi cokoṭna ani pūro barpur vāle vastu, svargnaga manval bagavantanal vāser manta. vōre bābo hābaḍaga vēḍci siyvalikun nivḍi kītor. av vastuna vēḍcite daḍmi māriyanta, bati bagavantāl basket̄ke māriyor. ¹⁸bagavantāl tanva sate goṣṭitun hindal tana nivḍi kīta kalitaga maraṭ paṇṭata modoḍa īsatun dāt* mandana injer miytor.

sate goṣṭitun kēnci ad goṣṭi tīr kām̄ kiyval

¹⁹nāvur lāḍnur dādālır-bāyikniṭ! id goṣṭitun kari kīmt̄. har māynal kēnjle tayar mandana ani vaḍkneke sōnc kīsi jōksi vaḍkana. veyne sōṅgun vāyva. ²⁰bāriteke māynana sōṅg bagavantāl ica kiyval, niyatna sari tākusa paro. ²¹aden sātīne mihga manval karab-pāndun ani багаḍ-niyatun suṭi kīsi tākaṭ. mīva man-diltun ropo bagavantāl irta ad goṣṭitun piysi tākaṭ. id goṣṭi mīkun baci kiya paranta.

²²bagavantana vacan sirip kēnjvale āyo bati, ad vacan vehta tīr tākana.

* 1:12 jīvata kirit̄ itteke svargnaga basket̄ manval jīva seleke mōksem. paṇḍusta paṇṭata modoḍa īsa bagavantana y ānd.

* 1:18 yūdulk

ahan tākveke mīva miraṭ mōsem
kītur āntiṭ. ²³⁻²⁴ bagavantana goṣṭi
kēnci, ad goṣṭi tīr kiyor vōr māynal
ārsataga tanva mokom sūḍsi, tana
bahan mantoro inval bahri sonji,
yeṇṭane maruṅvan dāt mandantor.
²⁵ bati bagavantana vacantun dihante
sūḍteke tānga batay kami sele.
parjatun ad mōkḍo suṭi kiyusa
paranta. aden sāṭi bōrte māynal ad
vacantun kēnci, ad vehta tīr kīntoro,
ad vacantun vōr basken marngor. bati
ad vehta tīr pisantor. ātor māynal bad
kām kīteke gir bagavantal vōn āsirvād
sīntor. ²⁶ bōrte tanva tanay baktana
injer vehcer, tanva venjeḍun jarabne
ira paroro, vōr tanva tanakun mōsem
kiyval āntor. vōna bakti batatune kāmī
siyo. ²⁷ rāṇḍe veylokun ani pōsaṭi
mari-miyaḍun taklib maneke, vūrkun
madat kiyval baktitune bagavantal
kōrser mantor. ahne id duniyata pāp
tanakun tuṇḍvakne suduḍ manval
baktitun gir bagavantal kōrser mantor.
ihin kalti selvakne manval baktiye
karal bakti ānd.

cuḍur-pānde sūḍva

2 nāvur dādalar-bāyikniṭ! maymate
jaga jaga miḍcer manval, yēsu
kiristu parbun poro barosa irvalir
miraṭ, bōne bēd-bāvte sūḍmaṭ.
² namunatun voror māynal sōnetaṅg

mudaṅg ani bāritaṅg kapḍiṅg kersi ani
uṇḍe voror mākḍe mātāṅg kapḍiṅg
kersi, miraṭ *mīre māyval rōtaga* vāter
iṇṭu. ³⁻⁴ aske miraṭ bāritaṅg kapḍiṅg
kersi saje māsi vāton saṅga, “dāda!
nime id cokoṭna kursitaga uda” injer
vehci, garibun saṅga, “nime aga nila
seleke iḡe būḍ uda” injer vehteke,
miraṭ bēd-bāv tohci, karab budite
tasva kītur āntiṭ.

⁵ nāvur lāḍnur dādalar-bāyikniṭ! id
goṣṭi kēnjaṭ. iden munen tanakun
permate bakti kiyvalirkun tanva rāj
sinton injer bagavantal vāgdan sītor.
aden sāṭi bagavantale duniyatura
naduḍun mune garib manvalirkun
barosataga danevantalar kīntor. ani
vōre tanva rājna īsa yētana injer
vūrkun nēmi kītor. ⁶ miraṭ vīr garib
lōkura hijat vōser mantiṭ. bati mī
poro adikār tākuser, mīkun kōṭknaga*
havli kiyvalir vīr danevantaliṇe āndir
ki āyur? oho, vīre āndir! ⁷ miraṭ bakti
kiyval kiristuna cokoṭna poroḍun rehci
vaḍkvalir vīre danevantaliṇe āndir ki
āyur? oho, vīre āndir!

⁸ “nīva nīkun perma kītape nī
āju-bājuturkun gir perma kiyana”
inval *darma-grantna* muke hukumun
miraṭ piysi tākteke, ad cokoṭnay
goṣṭi ānd. ⁹ bati undi mōka miraṭ
bēd-bāv tohkītte, darmata kānuntaṅg
hukumkun piysi bayman āsi pāpir āntiṭ.

* 2:6 seleke pancadknaga.

¹⁰ bāriteke bōre āyi ad kânuntaga manvalik samdo hukumkun piysi tākser, undi hukumun tūti kīsi tākteke gir, vōr pūro darmata kânuntaŋg hukumkun piysi tākmake inval badnam āntor. ¹¹ bāriteke “pīr kiyva” injer vehtor vōre, “bōnay jīva gir yētvā” injer vehtor. aden sāti voror māynal pīr kiyveke gir undi mōka bōnay jīva yētteke, vōr ad kânuntaŋg hukumkun bayman āsi tāktor āntor.

¹² aden sāti mākun mōkḡo suṭi kiyval kânuntun piysi, vaḡktatun hindal ani kām kītātun hindal bagavantal tasva kiyval mantor injer dihante tākana. ¹³ bāriteke dusrur poro daya tohur vūrkun bagavantal tasva kīneke, vūr poro gir daya tohor. bati būrte dusrur poro daya tohantero, bagavantal tasva kiyan nēti vūr vele santos ani ānandne mandanter.

barosa ani kām kīsi tohval

¹⁴ nāvur dādālir-bāyikniṭ! “nākun yēsu kiristun poro barosa manta” injer voror māynal vehtor iṇṭu bati, ad barosa matta tīr kām kiyveke, ātal barosa batatune kāmī siyo. ātal barosa māynan baci kiya paranta ki batal? baci kiya paro. ¹⁵ namunatun voror dādale āyi, seleke undi bāyiy āyi, tinle tiṇḡi selvak seleke, pōṇḡle kapḡiṇḡ selvak matter iṇṭ. ¹⁶ aske miraṭ vōr dādan seleke, ad bāyin batay madat kiyvakne, vūr saṅga, “sāntite

sonji, peṭimen tiṇṭu ani mēndol-men kapḡiṇḡ pōṇḡaṭ. aske mīkun garmi vānta. iv samdo mīkun bagavantal sīntor” injer sirip goṣṭinen vehteke batay pāyda puṭo. ¹⁷ ade tīrde barosa manta injer vehci, barosa matta tīr kām kiyveke gir ātal barosa voṇṭari āsi sānta.

¹⁸ bati namunatun bōre nā saṅga, ‘nākun yēsun poro barosa manta’ indanurte, aske nana, ‘nāva barosatun cokoṭnaṅg kām kīsi tohanton’ injer vōn vehci, ‘nīva barosatun kām kiyvakne toha parki ki batal?’ injer pūsi kīnton. ¹⁹ bagavantal vorore mantor injer nime barosa kiyval cokoṭe bati, batal pāyda? ahan būtk gire barosa kīser, verisi tara tara āser mantaṅg.

²⁰ ehe pisaṭi! kām kīsi tohvakne manval barosa batatune kāmī siyo invaḡun gava pahje ki batal? ²¹ mā tottor bābo abrahāmun hētu kīm. vōr tanvor mari isakun balidān siyval bovlāt poro bali siyle ānekete, bagavantal vōna kāryatun sūḡsi, vōn niyatnor injer voptor ki sele? ²² vōna barosatun keyde kīsi tohval miraṭ kari kīntiṭ ki sele? vōr tanva barosa bātal inval keyde tohtor. ²³ “abrahāmun bagavantān poro barosa irtor. aden hindale vōn niyatnor inji bagavantal voptor” inval darma-grantna vacan pūre māta. ad tarikate abrahāmun bagavantānor sōṭpal inval porol vāta. ²⁴ id sūḡsi, māynal sirip tanva

barosatun hindal āyo bati, tanvañg
kāmkun hindale, niyatnor injer
bagavantal voptor inval mirat̃
kari kīntiṭ.

²⁵ade tīrde, rāhabu[#] inval lanje veylo
ijrayēl dēsnur kabriyalirkun tanva
rōn makusi, samdo mān-maryada
kīsi dusro sariy sāri kīta. ad cokoṭna
kāmūn hindal, 'niyatna veylo' injer
bagavantal voptor. ²⁶bahante paran
sele ad mēndol sāta lekate vāntayo,
ahne cokoṭna kām kīsi tohur vūra
barosa gire sāta lekaten vānta.

mīva venjeḍun jarabne manal karusaṭ

3 nāvur dādālır-bāyikniṭ! mihgaṭal
veleṭir bōda vehvalir āymaṭ.
bāriteke bōda vehvalir mākun vele
kaṭinta tasva mandanta inval mīkun
ṭāvaye. ²marat̃ samdir gire bacoṅgo
galting kīntaṭ. tana vaḍkvalik goṣṭinaga
undi gir tap kiyor vōr barpur gun
vāle māynal āntor. ātor māynal tanva
pūro mēndoḍun jarabne ira parantor.
³marat̃ tākusta tīr tākana ani māva
jarabne mandana injerente kōndan^{*}
vēsuni dohantaṭ. ⁴ahne ḍagur rūkata
namuna yētteke gir, bey jōrte vaḍi vāsi
tān durser vōnta. bati tān tākusval
māynal ad rūkatun peje manval cuḍusi

kaṭetun^{*} tirusteke, tana bēke sondana
itteke hake tān malusa parantor.

⁵ahne venjer māva mēndoḍaga cuḍusi
bāgam ānd. bati ad bey ḍaguk ḍaguk
goṣṭiñg vaḍkanta. ade tīrde, cuḍusi
mingul ḍagur kēḍatun bacor-bahan
ḍuṇḍasantayo sōnc kīmt̃.

⁶māva venjer gire undi taḍmit
dātnay ānd. karabne ninci manval māva
mēndoḍaga undi bāgam āsi manta.
ad venjer karabun pūro mēndoḍaga
pagri kīsi, māynana jinganitun taḍmit
dāt lāvi kīnta. ahan lāvi kiyval
saktitun ad venjer pātaḍtal^{*} yētanta.

⁷samdi janvarkun, piṭe-puraḍun,
purg-busitun, samdurtaga manvalik
jivras samdotun iden mune ani iñke
gir māynal jarabne irseren mantor.
⁸bati venjeḍun iñke vēri bōre tanva
jarabne ira parmaki. ad venjer jīva
teñḍval vikne ninci avivakne karab
kīseren mandanta.

⁹id venjeḍen marat̃ parbu āyval
bābo bagavantan ḍagur-pān sīntaṭ.
ide venjeḍe bagavantana rūpne puṭtor
māynan sāpena sīntaṭ. ¹⁰āsīrvād
ani sāpena undiy toḍdal bahri vāser
mantañg. nāvur dādālır-bāyikniṭ!
ahan marat̃ manva. ¹¹sovor yēr ani
cokoṭna yēr basket̃ke undi jalatal pūṭe

^{*} 3:3 grīku bāsate ihin lihi kīsi manta: kōḍata muskuritun lagam dohantaṭ. ^{*} 3:4 telugute
ad cuḍusi kaṭetun 'cukkāni' inter. ^{*} 3:6 pātaḍtal: seleke saytandal injer mandanta.

[#] 2:25 yehōsuva 2:11

māyoṅ. ¹²nāvur dādālır-bāyikni! anjuri maratun marka paṇḍiṅ* basketke sādoṅ. ahne āṅgur vēlitun anjuri paṇḍiṅ basketke sādoṅ. ade tarikate, sovor yēta jalatal cokoṭṇa yēr pūte māyo.

budi-giyan vālir

¹³budi-giyan vālir ani samajdārک mī ropo bōre manter ki? ahan matteke vūr sate-pānde tākser, budi-giyan sīta ad cuḍur-pāndun piysi, vūraṅ kārıan tohaṭ iṇṭ. ¹⁴undi mōka mīva diltaga kuṭa kuṭa ani lālsal gunte manji, ḍaguk ḍaguk goṣiṅ vehcer satun makusiymaṭ. ¹⁵miha manval ītal budi-giyan svargnal reysi vāymaki. id mīkun duniyatal vāta budi-giyan ānd. ītaḍaga bāv-bakti sele. id saytanda budi-giyan ānd. ¹⁶bahan itteke bagate kuṭa kuṭa ani lālsalik gunk mandantaṅgo, aga jagaḍaṅ loliṅ ani samdo tīrknaṅ karab kāmک mandantaṅ.

¹⁷bati svargnal vāyval budi-giyan vele pavitra ānd. ad budi-giyan sāntitun perma kīnta. ad bōne batay invak sādu āsi mandanta. ad budi-giyan vehta tīr kēnjanta ani

dayate sūḍanta. ani ad cokoṭṇaṅ kāmک kīser bēd-bāv tohvak mandanta. ad budi-giyan satemun piysi tākanta. ¹⁸sate-pānde ani sāntite tākvalir ad vijatun vīcci, satna ani sāntita paṇṭatun koyanter.

bagavantan karum varaṭ

4 miha jagḍaṅ ani laḍeyk batatun hindal jargser mantaṅ? mīva diltaga puṭvalik āsan unditun undi arsi vāyva sonjine iv jargser mantaṅ. ²mirat āsa kīkiṭ bati, ad mīkun puṭo. ad kuṭa kuṭa gunta āsatun sāṭi māynan jakantiṭ. jagḍaṅ ani laḍeyk kīntiṭ bati, āsa kīkiṭ ad mīkun puṭo. mirat kōrta ad miha mano. bāriteke bagavantan mirat talkviṭ. ³mirat bagavantan talkteke gire ad mīkun puṭo. bāriteke mīva suk-bōgun sāṭi karci kiyle karabna āsate talkantiṭ.

⁴id duniyataṅ suk-bōgun saṅga dōstan kīteke, bagavantan perma kītap āyo bati, pīr kītap ānta inval ṭāva sele ki batal? id duniyatur saṅga dōstan kīka inval, bagavantan paga-dāral āntor.

⁵“bagavantal mā samdirkun sīta, ad ātmate maraṭ tanvay bakti kiyaṇa” injer *darma-grantnaga*, vaṭi āgame lihi

* 3:12 grīku bāsate oliva paṇḍiṅ injer manta.

kīsi manta intiṭ ki batal? ⁶ bagavantal mākun vele permata-dayate sūdser mantor. aden sāṭine darma-grantnaga,

“bagavantal garvate manvalirkun ulṭa tiriyanor.

bati kami-pānde manvalir poro permata-daya tohantor”#

injer lihi kīsi manta.

⁷ aden sāṭi, bagavantan mune cuḍur-pān kīsi maṇṭ. saytandun ulṭa tiriyaṭ. aske vōr saytan miḡgaṭal parar āntor. ⁸ bagavantan karum varaṭ. aske bagavantal mī karum vāntor. pāpestalirniṭ! mīvaṅḡ pāpkun noraṭ. bahke māturniṭ! mīvaṅḡ dilkun suduḍ-pān kīmt. ⁹ pāpestalirniṭ! vicarte ani doksate maṇṭ. jōrte āḍaṭ. kavvaḍun badli āḍser ani ānandun badli doksate maṇṭ. ¹⁰ parbuna naduḍun mune mīva miraṭ cuḍur-pān kīsi maṇṭ. aske parbu mīkun ḍagur-pān sīntor. ¹¹ dādadir-bāyikniṭ! mīva miraṭ voron voror baymante rāṅḡmaṭ. tanvor sōptan rāṅḡi sīteke āyi seleke vōn poro tasva kīteke āyi, vōr māynal darmata kānuntun bayman ātona lekate vāntor. mīva kām sirip ad kānuntun piysi tākana. ad kānun cokoṭna seleke vāyuṭna injer tasva kiyval mīkun hak sele. ¹² parjatun poro nāyda tasva kiyval ani darmata kānuntaga hukumk lihi kiyusval vorore bagavantal āndur. parjatun baci kiyval

ani nāseḍam kiyval gir vōre āndur. te āju-bājutur poro siksa vāṭaṭ injer vehle nīkun bōr adikār sītor?

ḍaguk ḍaguk gostiṅḡ vehmaṭ

¹³ kēnjaṭ! “nēṇḍ selete nāḍi batter undi caharde sonji, aga undi sāl vēri mandantom. varaṭ! aga bēpari kīsi kotaṅḡ vele kamay kīkaṭ” injer vehvalirniṭ kari kīmt. ¹⁴ nāḍi batal jargantayo mīkun ṭāva sele. mīva jīvaton bārete sōnc kīmt. miraṭ juluk disi uṇḍe julukne mayaḍ āsi sonval, pōyata duhartun dātnur āndiṭ. ¹⁵ ahan invaḍun badli miraṭ, “parbu jīvate irteke, id kīkom ad kīkom” injer vehana. ¹⁶ bati miraṭ ahan kiyviṭ. lāṇḍi-labaḍ ḍaguk ḍaguk gostiṅḡ vehcer galṭiṅḡ kīntiṭ. ¹⁷ aden sāṭi cokoṭ kiyana inval, ṭāva manji gir cokoṭ kiyor vōn pāp lāganta.

danevantalirkun damki siyval

5 yē danevantalirniṭ, kēnjaṭ! miraṭ doksate āḍser kiliyaṭ. bāriteke mīkun gācar-gaṇḍalk vāyvalik mantaṅḡ. ² mīva dan-davlat kaḍiyanta ani mīvaṅḡ pāṅguk velum piyantaṅḡ. ³ miḡga manval sōne ani kūra cilim piyanta. ad cilim mī poro ulṭa gava vehci, mīvaṅḡ mēndolkun taḍmit dāt ḍuṇḍusanta. iv *ākriṭaṅḡ divoskne* gire miraṭ vele dan-davlatna ḍiḡ

vāḍser mantiṭ. ⁴kēnjaṭ! mī vahuknaga kām kiyvalir būyталirkun, miraṭ būti siyvakne pasi kitiṭ. vūraṅg būtiṅg mī poro piradi kīser mantaṅg. vūr būyталira āḍval svargna dalamnor parbunaṅg* kevkun kēnja vāta. ⁵bomit poro mīkun pasand vāta tīr suk-bōgne pīser, koyval dinamun sāṭi, mīvaṅg dīlkun koḍyusi tayar kīser mantiṭ. ⁶miraṭ niyatne tākvalirkun siksa vāṭsi, vūrkun jaktiṭ bati, vūr mīkun marla baḍmaki.

samdotun vōrci mune dāyana

⁷aden sāṭi dādalir-bāyikniṭ! parbu malsi vānal vēri, miraṭ vōrci cokoṭe sūḍser maṅṭ. bahan itteke, voror kētidāral tanva bomitaga vāṭval cokoṭna paṅṭatun sāṭi, bahan sūḍser mandantoro dihante kari kīmṭ. vōr kētidāral modoḍa pir vāsi* paṅṭa piranta agaṭalte bersi, paṅṭa koyle vānal vēri vōrcikun cokoṭe sūḍser mandantor. ⁸miraṭ gir mandun gaṭ kīsi, vōrci sūḍser maṅṭ. bāriteke parbuna malsi vāyval vakat karum vāser manta. ⁹nāvur dādalir-bāyikniṭ! voron poro voror cahḍiṅg vehmaṭ. ahan vehturkun parbu siksa vāṭantor. kēnjaṭ! vōr nāyda tasva kiyval adikāri veyne vāyval mantor.

¹⁰nāvur dādalir-bāyikniṭ! parbun bārete vehtur *parvaktalir* taklibk bōge māter. vūr parvaktalira namuna yēcci miraṭ tākaṭ. ¹¹taklibk vōrci barosate tākturkun āsirvād yēttur intaṭ. yōbuna vōrcval guntun bārete kēnci mantiṭ. parbu vōn ākrit bātal inam sītor inval miraṭ sūḍtiṭ. parbu vele daya ani kivul vāle āndur. ¹²nāvur dādalir-bāyikniṭ! samdin ter muke batal itteke, svargna poroḍen āyi, bomita poroḍen āyi, uṅḍe dusro batatay poroḍen āyi, miraṭ voṭ vāṭva. sirip batal manta ad vebaṭ. ahan matta tīr vehteken bagavantal mīkun siksa vāṭor.

¹³mihgaṭal bōre āyi taklibknaga arsi matteke, vōr pārtana kiyana. ānandne mattor vōr, bagavantana pārtana-vinti kīser pāṭaṅg vārana. ¹⁴mihgaṭal bōre āyi yeḍki-dukne matteke, carcitur pedolkun vōr kēyusana. vūr vāsi parbuna poroḍe niy sōksi, vōn sāṭi pārtana kiyana. ¹⁵ahan barosate vūr pārtana kīteke, vōr dukelal cokoṭ āntor. parbu vōn cokoṭ kīntor. undi mōka vōr pāpk kīsi matteke, vōnaṅg pāpkun parbu māpi kīntor. ¹⁶aden sāṭi bave pāpk kīsi mankiṭte, bōnaṅg vohk pāpk mī naḍḍum miraṭ vopaṭ ani voron sāṭi voror pārtana kīmṭ. iden hindal, mīva tabiyat cokoṭ ānta.

* 5:4 *svargna dalamnor parbunaṅg*: itteke sakti vāle bagavantal. vakatne jarasi pir vānta ani paṅṭa koyan mune bey pir vānta.

* 5:7 ad jāgataḡa ursan

niyatnona pārtana vele saktite manji
bacoro cokoṭ kiya paranta.

¹⁷yēliyal mā dātnore sādaran
māynal āndur. pir arva injer tanva
mande pārtana kītor. te saḍe mūd
sālk vēri, bomit poro pir armaki.

¹⁸ad āta peje pir arana injer marla
pārtana kītor. aske hābar pirdun
arusta ani bomi tanga urstaṅ paṇṭaṅ
paṇḍusta.

¹⁹nāvur dādādir-bāyikniṭ! mihgaṭal
bōre āyi sate sardun bahke māteke,
vōn malsi satnaga tatteke id goṣṭitun
kari kīmṭ. ²⁰pāpestan pāpna sarital
sate sarde malustor vōr, pāpina
ātmātun marantal tapusi, baci kiyustor
āntor. ide āyva pāpinaṅ pāpkun
bagavantana keyde vōr māpi kiyustor
āntor.

2va yōhan

yōhan lihi kīta reṇḍava ciṭi

id ciṭitun bāreta goṣṭi

lihi kītona porol: yēsu kiristunor sisyal āyval yōhan.

lihi kīta sāl: kiristu sakam lag-bag hasi siyunalte novad siyuṅg sālkun naḍḍum lihi kiyval jargta.

muke goṣṭi: yēsunur baktalir bad satemnaga nilsi mandana. yēsu kiristu māynana rūpne vāymaki injer veleṭirkun pasi kiyvalir pesiter. te vūr bārete bahan mandana? barosa irtataga tāna paṇḍi barpur puṭṇal vēri, vōrci mune bahan tākana invaḍun bārete id ciṭitaga lihi kīsi manta.

Zyōha

yōhanta daṇḍos

1 bagavantana keyde nēme mātūr baktalirniṭ*, mīkun nāva daṇḍos! nana mī carciturkun pedolta āndun. nana ani satun kari kītūr samdir gir mīkun perma kīser mantom. ² mamotṭ bāri perma kīser mantom itteke, satem mā dilknaga manta ani ad basket gir mā saṅga mandanta.

³ bābo bagavantal ani mā yēsu kiristu parbu, mī poro kivul tohci, mīkun *permata-daya* ani sānti siyir.

marat satem ani permate pisan sāṭi vōr madat kiyir.

satnaga nilsi maṇṭ

⁴ bābo bagavantal mākun āge sītapinay, kahitur baktalir satemun piysi tākval sūḍsi, nākun vele ānand lāgser manta. ⁵ lāḍnur baktalirniṭ! marat voron voror permate sūḍana injer mīkun kōrser mantom. id hukum pūna āyo bati, modol vehtatune lihi kīser mantom. ⁶ perma itteke, bagavantanaṅ āgen piysi tākval.

* **1:1** bagavantana keyde nēme mātūr baktalirniṭ: bagavantal nēmi kīta veylo ani tānur mari-miyaḍ injer grīku bāsate lihi kīsi manta.

modol miraṭ kiristuna cokoṭna kabur
kēnṭiṭ agaṭal, 'voron voror permate
sūḍana' invale bagavantal sīta āge ānd.

⁷ nana ihin bāri vehcer mantōn
itteke, yēsu kiristu māynana rūpne
vāymaki injer pasi kiyvalir veleṭir
duniyate pesiter. vūr ātur pasi kiyvalir
kiristunur paga-dārḱ āndir. ⁸ miraṭ
kamay kītātun soḍusvakne, barpur
inam puṭṇal vēri, vūra keyde pase
māyvakne dihante maṇṭ.

⁹ kiristuna bōdataga nilsi pisval,
bābon ani marin vopval āndur. ad
bōdataga nilvakne tān saṅga uṇḁe adik
jōḍi kīsi vehval, har voror bagavantan

nammor vōr āndur. ¹⁰ āton mīva rōn
kēymaṭ ani vōn cokoṭ-vāyuṭ gir pūsi
kiymaṭ. ¹¹ vōn cokoṭ-vāyuṭ pūsi kiyval
vōnaṅ karab kāmknaga gir īsa yētta
lekate vāntor.

¹² uṇḁe vele goṣṭiṅṅ nīkun lihi
kiyana injer nākun vāṭe mānta. te
aven sāyte kāgutun poro lihi kiyval
nākun pasand sele. bati mīkun baske
sūḍka inal jīva āser manta. nana
mihga vāta peje mukabili vaḍkana
inton. iden hindal mākun barpur
anand lāganta. ¹³ bagavantana keyde
nēme mātūr baktalir,* mīkun daṇḁosk
vehcer manter.

---

* **1:13 baktalir:** sēlaḍur mari-miyaḍ injer grīku bāsate mandanta.

3va yōhan

yōhan lihi kīta mūḍava ciṭi

id ciṭitun bāreta goṣṭi

lihi kītona porol: yēsu kiristunor sisyal āyval yōhan.

lihi kīta sāl: kiristu sakam lag-bag hasi siyunalte novad siyuṅṅ sālkun naḍḍum lihi kiyval jargta.

muke goṣṭi: carciturkun adikāri manval māynal samdirkun bahan sūḍana. dusro muluknal vātur yēsunur baktalirkun permate māt-maryada kiyana. vōr garva-gamaṇḍite manva. samdir gir bey sabās māynal inval gava vōr kamay kiyana. dusrurkun māt-maryada ani permate bahan sūḍana invaḍun bārete, id ciṭitaga manta.

3yōha

daṇḍosk

1 sōptal gayiyun sāṭi, carcituror pedolta āyval yōhānta lihi kīser manton. nī poro nākun vele perma manta.

²lāḍnor sōpta! nime bāv-baktitaga baḍe mātape, nīva tabiyat gir cokoṭ manji, samdo cokoṭ jargana injer pārtana kīser manton. ³kahitur yēsunur baktalir* yātra kīser ige vāter. ani nī bārete, ‘vōr satemun piysi, cokoṭe tākser mantor’ injer gava vehter. ad kēnci nākun bey ānand lāḡta. ⁴barosataga nime nāvor marin

dātnoni āndi. nā mari-miyaḍ satne tākser manter inval goṣṭit ter adik nākun ānand siyval dusro bade sele.

gayiyun adikār siyval

⁵lāḍnor sōpta! nīkun voḍki selur vūr, dusro muluknur baktalir vāteke gir batī, nime māt-pān cokoṭ kīser manti. ⁶⁻⁷vūr baktalir nīva permatun bārete carciturkun gava vehter. bavisatne ātur parbuna vacan vehvalir baktalir, kiristun nammaki vūra madat yētvakne sariy nihga vānirte, bagavantāl ānand yētnal vūrkun madat kīser man. ⁸dusrurkun vūr

* 1:3 yēsunur baktalir: itteke yēsuna bōda vehcer tirivalir.

pacar kiyval satemnaga maraṭ īsadārḱ
āyana itteke, tapvak ātura mān-pān
sūḑana.

vāyūṭun suṭi kīsi cokoṭun piysi tākana

⁹nana agaṭa carciturkun undi goṣṭi
lihi kīton. bati vūrgaṭal voror adikāri
āka inval diyoterpes mā goṣṭi vopser
selor. bāriteke tanva poro uṇḑe bōre
adikāri manva intor. ¹⁰acore āyva,
vāyvalir baktalirkun mān-pān kiyor ani
dusrur kīkom itteke gir vopser selor.
ahan mān-pān kiyvalirkun aḑḑam
āser, vūrkun carciturgaṭal aladi vāṭser
mantor. ani mā bārete āyoṅg-sonoṅg
av bey karab vaḑkser mantor. aden
sāṭi nana vāta peje, vōn bārete vehci,
tohanton.

¹¹nā lāḑnor sōpta! nime vōna
namuna yēcci tākma. vāyūṭun āyva
cokoṭune piysi tāka. cokoṭ kiyval

bagavantānor āndur. vāyūṭ kiyval
bagavantānor āyor.

¹²dēmetrin bārete carcitur samdir
cokoṭ vehcer manter. bagavantana
satemun piysi vōr tākta kāḑki, ad
satem gir cokoṭnor injer gava sīser
manta. maraṭ gir ad karalen injer
vehcer mantaṭ. mamot vehval satem
injer nīkun ṭāva.

ākritaṅg goṣṭiṅg

¹³uṇḑe vele goṣṭiṅg nīkun lihi kiyana
injer manta. bati sāyte ani pōṇṭinte
lihi kiyval nākun pasand sele. ¹⁴nīkun
baske sūḑka inal bey jīva āser manta.
ahan maraṭ bēṭe māta peje mukabili
vaḑkakaṭ. ¹⁵bagavantān nīkun sānti
siyir! ige manvalir sōptalir nīkun
daṇḑos vehcer manter. aga manval
har voror sōptan māva daṇḑos veva.

© 2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.

This project text is licensed under a CC 4.0 International License.
This colophon line is the result of the project-level override working.